

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kosonen, Heidi; Nousiainen, Susi Mikael

Title: Kehoposiitivisuusaktivistien strategioita vihapuhetta vastaan : huolenpitoa ja vastaanpuhumista suomalaisessa Instagramissa

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2024

Rights: CC BY-NC 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Please cite the original version:

Kosonen, H., & Nousiainen, S. M. (2024). Kehoposiitivisuusaktivistien strategioita vihapuhetta vastaan : huolenpitoa ja vastaanpuhumista suomalaisessa Instagramissa. Media ja viestintä, 47(1), 23-46. <https://doi.org/10.23983/mv.136894>

Artikkeli

Kehopositiivisuusaktivistien strategioita vihapuhetta vastaan

Huolenpitoa ja vastaanpuhumista suomalaisessa Instagramissa

Vihapuhe on sukupuolittunut ja intersektionaalinen ilmiö, joka kohdistuu erityisesti vähemmistöihin ja pyrkii näiden vaientamiseen ja ulossulkemiseen julkisesta keskustelusta. Tarkastelemme artikkelissamme Instagramissa toimivien suomalaisten kehopositiivisuusaktivistien keinoja vastustaa vihapuhetta ja tuottaa vastapuhetta. Suhteutamme tunnistamiemme strategioita vallitsevaan vastapuhe-tutkimukseen ja tutkimukseen niin kehopositiivisuusaktivistien käyttämistä kuin feministisistä verkkotaktiikoista. Hyödynnämme etenkin bell hooksin vastaanpuhumisen (*talking back*) käsitettä, joka korostaa syrjinnän – tässä vihapuheen – kohteeksi joutuvien ihmisten omaa toimijuutta. Haastattelututkimusta, sosiaalisen median analyysia ja kanssakulkijuustutkimusta hyödyntävän tutkimuksemme perusteella ehdotamme, että tarkastelemiemme aktivistien vastapuhestrategioiksi on tunnistettavissa vihapuheen julkinen haltuunotto, huolenpito turvallisesta sometilasta ja vastarepresentaation tuottaminen. Nämä strategiat ulottuvat paitsi vihapuheeseen myös syrjiviin normeihin, joiden ylläpitämiseen sosiaalisen median alustat osallistuvat.

AVAINSANAT: Vihapuhe, vastapuhe, kehopositiivisuus, aktivismi, sosiaalinen media, Instagram

Internetissä ja sosiaalisessa mediassa yleinen vihapuhe on intersektionaalinen eli risteävien erojen kautta jakautuva ilmiö, joka kohdistuu erityisesti erilaisiin vähemmistöihin ja pyrkii näiden vaientamiseen (esim. Citron 2014; Saresma ym. 2021). Vihapuhe on paitsi sukupuolittunutta (Gelms 2019; Saresma ym. 2020), se myös kohdistuu eri intersektioiden ja marginalisoitujen kehopositioiden kautta erityisen voimakkaasti muun muassa lihaviin (Shemeikka 2018; Valkendorff 2014) tai vammaisiin naisiin (Jauhola ym. 2022). Vihapuheelle altistuvat myös tällaisissa kehopositiioissa toimivat kehopositiiviset aktivistit (Puhakka 2022 140; Urhonen 2020). Alkujaan oikeustieteellinen intersektionaalisuuden käsite viittaakin siihen, kuinka erinäiset risteävät erot, kuten sukupuoli, luokka, etnisuus ja niin edelleen, voivat kumuloida yksilölle joko etuoikeuksia tai syrjintää suhteessa ympäröivän yhteiskunnan normeihin (Crenshaw 1989).

Vihapuheen ratkaisuksi on ehdotettu vastapuhetta (*counterspeech*), jolla viitataan internetkäyttäjien joukkoistettuun toimintaan vihapuhetta vastaan (Bartlett ja Krasodomski-Jones 2015; Benesch ym. 2016; Binny ym. 2019). Vastapuheen roolia vihapuheen muodostaman ongelman ratkaisemisessa ovat korostaneet etenkin somejätit itse (Kosonen ja Knuutila tulossa): erityisesti Facebookin ja Instagramin omistava suuryhtiö Meta on rahoittanut paljon vastapuhetutkimusta ja tukenut vastapuhekäytänteiden leviämistä esimerkiksi vuonna 2016 perustamansa OCCI:n (*Online Civic Courage Initiative*) avulla. Vastapuheen korostaminen ja sille annettu rahoitus ovat muun muassa johtaneet erilaisten kansalaisjärjestöjen toteuttamiin vastapuhekampanjoihin ja poikineet ohjeita tehokkaan vastapuheen toteuttamiseksi siviileille.

Tässä artikkelissa tarkastelemme vastapuhetta kriittisestä ja korjaavasta näkökulmasta pyrkien sekä epätasa-arvoistavien rakenteiden kritiikkiin että niitä korjaavaan tarkasteluun (esim. Koistinen 2015). Feministisen tutkimuksen ”reparatiivisesta” käännteestä (Sedgwick 1997) kumpuava näkökulma viittaa pyrkimykseen pysytellä avoimena normien, etuoikeuksien ja valta-asemien yllättävillekin murtumille niiden kriittisen tarkastelun rinnalla. Keskitymme Metan omistamassa Instagramissa toimiviin suomalaisiin kehopositiivisuusaktivisteihin. Kysymme:

Minkälaisia strategioita vihapuheelle haavoittuvissa asemissa olevat aktivistit käyttävät vihapuheen vastustamiseen ja vastapuheen tuottamiseen?

Pohdimme aktivistien toimia sekä suhteessa verkkovihaan että somealustojen syrjiin normeihin. Lähestymme näitä vastapuhekäytänteitä tarkastelemiemme kehopositiivisuusaktivistien tekemien sisältöjen laadullisen analyysin sekä haastattelujen avulla, minkä lisäksi hyödynnämme kanssakulkijuustutkimusta (lisää metodista, ks. Ryyänen ym. 2021). Tavoitteemme on laaja-alaisesti tunnistaa ja nimetä kehopositiivisuusaktivistien käyttämiä vastapuheen keinoja suomalaisessa Instagramissa, sekä suhteuttaa näitä keinoja laajempaan keskusteluun viha- ja vastapuheesta. Kehopositiivisuusaktivistien käyttämät strategiat täydentävät vallitsevaa keskustelua erityisesti vihapuheelle altistuvien ihmisryhmien näkökulmasta. Nostamme *counterspeech*-traditiosta kumpuavaan vastapuhekeskusteluun bell hooksin *talking back* -käsitteen, josta puhumme tässä yhteydessä *vastaanpuhumisena*. Käsite korostaa vihapuhetta kohtaavien ihmisryhmien toimijuutta ja mahdollistaa esimerkiksi proaktiivisen vastarepresentaation tarkastelun vastapuhekeskustelun puitteissa.

Esitämme, että myös tällaisen toiminnan olemassaolon tunnistaminen vastapuhekeskustelussa on tärkeää, koska vastapuhetta peräänkuuluttavat somealustat ovat osallisia marginalisoiduissa kehopositiivisissa elävien ja toimivien yksilöiden syrjinnässä ja kehopositiivisten aktivistien toimintamahdollisuuksien rajoittamisessa (ks. esim. Matamoros-Fernandez ja Farkas 2021; Noble ja Tynes 2017). Esitämme myös, että vihapuheeseen julkisessa sosiaalisessa mediassa vastaava, vallitsevien määritelmien mukainen reaktiivinen ja joukkoistettu vastapuhe ei ole riittävä ratkaisu vihapuheen vähentämiseen tai sen haittojen minimoimiseen. Vihapuheen ohjautuminen yksityisesti, vihan suuntautumista tukevat rakenteet ja normit sekä somealustojen ”vihaan kannustava” ja toisaalta marginalisoiva huomiotalous ovat seikkoja, joita vasten yksilöiden toimintaan perustuva vastapuhe näyttäytyy riittämättömänä ratkaisuna ongelmaan. Kyseenalaistamme somejätien suosittelle-

man yksilökeskeisen vastapuheen roolia vihapuheen (ja laajemmin verkossa tapahtuvan syrjinnän) ratkaisussa ja pohdimme kriittisesti vastuunjakoa verkkotilan huolenpidosta somealustoilla.

Seuraavissa osioissa esittelemme olemassa olevaa vastapuhekeskustelua puutteineen ja kehoposiivisuusaktivismia liikkeenä, perustelemme käyttämämme tutkimusaineiston ja metodit, sekä taustoitamme kehoposiivisuusaktivistien kohtaamaa vihapuhetta teoria- ja tutkimusaineistoa hyödyntäen. Tämän jälkeen otamme käsittelyyn kolme aineistosta esiin nousevaa vastapuheen strategiaa omissa osioissaan. Päätäntö-osiossa kokoamme tarkastelemiamme strategioita yhteen ja suhteutamme niitä sekä vastapuhekeskusteluun, että laajempaan keskusteluun vastuusta ja työstä sosiaalisessa mediassa.

Vihapuhe, vastapuhe ja vastaanpuhuminen

Vihapuhe on loukkaavaa tai syrjivää puhetta, joka voi ilmetä useissa eri muodoissa häiritseväästä tai loukkaavasta puheesta aina kokonaisia ihmisryhmiä leimaavaan puheeseen ja väkivaltaan yllyttäviin ilmauksiin (esim. ECRI; Edelstein ja Wolf 2013). Vihapuheen voi mieltää verbaaliseksi väkivallaksi, koska se pyrkii hiljentämään ja haavoittamaan kohteitaan (esim. Saresma ym. 2020). Vihapuhe on ongelma myös yhteiskuntarauhan ja demokratian kannalta, koska sillä hiljennetään keskustelua tietyistä puheenaiheista ja rajoitetaan etenkin haavoittuvien ihmisryhmien osallistumista julkiseen keskusteluun (emt.).

Vastapuheen käsite on kuluneen vuosikymmenen sisällä omaksuttu sekä julkiseen että akateemiseen keskusteluun keinona vastustaa verkon vihapuhetta (esim. Benesch ym. 2016; Buerger 2021; Ullman ja Tomalin 2024). Termin ja sen nykysuosion juuret ovat amerikkalaisessa sananvapauslaissa, jonka tarkoituksena on ratkaista loukkaavan tai vaarallisen puheen ongelmat ”enemmällä puheella” (Richards ja Calvert 2000; Kosonen ja Knuutila tulossa). Käsitteellä viitataan erilaisiin kommunikaatiomuotoihin, joilla vastataan verkkovihaan, minimoidaan sen aiheuttamia vahinkoja tai pyritään haastamaan tai osoittamaan siihen sisältyviä leimaavia stereotyyppisiä ja disinformaatiota (Kosonen ja Knuutila tulossa). Vastapuheen avulla pyritään haastamaan vihapuhetta ja sen sisältöjä erilaisin keinoin kuten argumentoinnin, myötätuntoisen dialogin tai huumorin avulla (Benesch ym. 2016; Buerger 2021). Tutkijat ovatkin tarkastelleet erityisesti erilaisten vastapuheen tapojen ja muotojen tehokkuutta sekä vastapuheen yleistä vaikuttavuutta. Tutkimuksessa on tarkasteltu esimerkiksi kahdenkeskisten ja julkisten keskustelujen eroja sekä erilaisten tunnerekisterien käyttöä vastapuheen vaikutuksia mitattaessa (esim. Benesch ym. 2016; Binny ym. 2019; Wright ym. 2017).

Näkemyksemme mukaan vallitsevan vastapuhetutkimuksen haasteeksi muodostuvat tutkimusasetelmiin vaikuttavat oletukset sivustaseuraajuudesta ja mahdollisuuksien tasavaruudesta (Arjoranta ym. 2024; ks. myös Wotanis ja McMillan 2014): vallitsevassa vastapuhekeskustelussa painottuu sellaisten verkkokäyttäjien toiminta, jotka eivät itse ole vihapuheen kohteena (Kosonen ja Knuutila tulossa). Lisäksi keskustelua hallitsee ajatus siitä, että 1) vihapuhetta kohdataan julkisessa sosiaalisessa mediassa, jolloin ulkopuolisten on helppo asettua puolustamaan vihapuheen kohdetta; ja 2) että kaikilla verkkokäyttäjillä on samanvertaiset mahdollisuudet ja resurssit osallistua vastapuheeseen. Kuitenkin intersek-

tionaalisten valtasuhteiden kautta tapahtuva eriarvoisuus vaikuttaa sekä vihapuheen kohteeksi joutumiseen että vastapuheen mahdollisuuksiin – ja myös siihen, ketä vihapuheelta puolustetaan (esim. Benesch ym. 2016; Kim ym. 2021; Wotanis ja McMillan 2014). Kuten Ariadna Matamoros-Fernandez ja Johan Farkas toteavat: ”digitaaliset teknologiat eivät pelkäästään digitalisoi syrjintää, vaan myös muokkaavat rakenteellisen syrjinnän muotoja niin rodun, sukupuolen ja seksuaalisuuden kuin näiden moniperustaisten risteyskohtien osalta” (2021, 206). Vastapuhetta ja sen mahdollisuuksia on näin ollen tärkeä tutkia myös vihapuheen kokijoiden näkökulmasta ja erilaiset haavoittuvuudet huomioiden.

Suomalaisia verkkoympäristöjä käsittelevää vastapuhetutkimusta ei juuri ole. Hankkeemme ”Aktivismi taiteen ja tieteenteon välineenä: ’tutkivismia’ vaikuttavasta vastapuheesta suomalaisessa verkkoyhteisössä” (Koneen säätiö 2021–2024) on tietääksemme ensimmäinen vastapuhetta suomalaisessa verkkokontekstissa tarkasteleva hanke. Suomalaisista kehoposiitiivisuusaktivisteista löytyy kuitenkin aiempaa tutkimusta. Esimerkiksi Anna Puhakka tarkastelee kehoposiitiivisuusaktivistien käyttämiä vastarinnan muotoja (2022) ja diskursiivisia strategioita tilanteissa, joissa heidän aktivismiaan haastetaan (2019b). Myös vihapuheen kohteiden toimijuuden huomioivaa tutkimusta on tehty feministisiä verkkotaktikoita käsittelevän tutkimuksen piirissä (esim. Jane 2014; Sundén ja Paasonen 2020). Tässä artikkelissa yhdistämme näistä feministisistä ja kehoposiitiivisuusliikkeen näkökulmista tuotettua tietoa vastapuhetutkimukseen korjataksemme yllä mainittuja puutteita vallitsevassa vastapuhetutkimuksessa. Vihapuheelle altistuneiden kohderyhmien strategioiden peilaaminen vastapuhetutkimukseen auttaa puutteiden paikkaamisessa tavalla, joka korostaa ja kunnioittaa vihapuheen kohteeksi joutuvien yksilöiden ja aktivistien kokemustietoa ja toimijuutta.

Suomalaisessa kontekstissa vastapuheesta puhutaan kahdessa eri merkityksessä. Otamme amerikkalaisesta sananvapauslaista kumpuavan vastapuheen (*counterspeech*) käsitteen sijaan lähtökohdaksemme amerikkalaisen feministikirjailija bell hooksin käsitteen *talking back* (1989), josta suomalaisessa kriittisen kulttuurintutkimuksen käyttöyhteyksissä hyödynnetty vastapuheen käsite on suomennettu (esim. Juhila 2004). Käsitteellä viitataan sorrettujen tai marginalisoitujen ihmisten omaan toimintaan haastettaessa heidän elämäänsä koskevia diskursseja. Kirsi Juhila määrittelee hooksia mukailien vastapuheen puheentapoina ”joilla ihmiset pyrkivät kyseenalaistamaan heihin kohdistuvia määritelmiä, kieltämään tai muuttamaan ne toisenlaisiksi. Vastapuhe voi olla suoraa ja epäsuoraa, ja se [– –] voidaan myös ymmärtää ei-kielelliseksi toiminnaksi. Oleellista on, että se tähtää vallitsevien määrittelytapojen horjuttamiseen” (2004, 11–12; ks. myös Koho 2016, 200). Hooks myös korostaa, kuinka sortoa ja marginalisointia kohtaaville ihmisille vastaan puhuminen tekona tarjoaa keinon vapautua heille vallitsevissa kulttuurisissa rakenteissa ja diskursseissa varatusta passivoidusta asemasta (1989, 5, 9).

Tässä artikkelissa puhumme hooksilaisesta vastapuheesta *vastaanpuhumisena*, ja käsitettä hyödyntäen tarkastelemme vastapuhetta sosiaalisen median kontekstissa laajasti, visuaalisia, audiovisuaalisia ja tekstuaalisia keinoja yhdistävänä toimintana, jolla erityisesti syrjittyihin ihmisryhmiin kuuluvat ihmiset vastustavat vihapuhetta ja pyrkivät heitä syrjivien rakenteiden muuttamiseen. Päätännössä esitämme *vastaanpuhumisen* toimivan vastapuhetta laajempänä käsitteenä, joka ottaa jälkimmäistä paremmin huomioon sekä proaktiivisen vastarepresentaation että somealustoilla tapahtuvan rakenteellisen syrjin-

nän. Tarkoituksenamme ei kuitenkaan ole korvata vastapuheen käsitettä, vaan pikemminkin laventaa ymmärrystä erilaisista toimijuuksista ja vastapuheen tavoista sitä käsittelevän keskustelun sisällä.

Kehopositiivisuus aktivismin muotona ja intersektionaalisen kriitiikin kohteena

Artikkeli keskittyy Instagramissa toimiviin suomalaisiin kehopositiivisuusaktivisteihin. Länsimaisessa kulttuurissa naisvartaloon kohdistuu samanaikaisia piilottamisen ja paljastamisen vaatimuksia sekä fantasiaita sen jatkuvasta muokattavuudesta (esim. Bordo 1993). Erityisesti lihava naisruumis asettuu diskursiivisen hallinnan alaisuuteen häpäistävänä ja demonisoituna vartalona (esim. Harjunen 2017). Toisaalla vammaistutkijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, miten ruumiin toiminnallisuutta korostavat diskurssit määrittelevät vammaisia ruumiita ja heidän elämänsä monin eri tavoin arvottomiksi (esim. Kafer 2013; Leduc 2020). Kehopositiivisuus, eli tiiviisti ilmaistuna kehojen hierarkkista arviointia ja syrjintää vastustava liikehdintä, on 2010-luvulta lähtien saanut näkyvyyttä sosiaalisen median ilmiönä, jonka tavoitteena on haastaa ja muuttaa kapeita, valtavirtaisia käsityksiä kauneudesta, terveydestä ja elämisen arvoisista elämisistä ja tukea kaiken kokoisten, muotoisten ja toimintakyvyiltään moninaisten ruumiiden arvostusta, hyväksyntää ja itsehyväksyntää (Cohen 2019; Puhakka 2019a). Kuten sosiaalisen median aktivismia tarkastelleet sosiologit Erica Åberg ja Laura Salonen kuvaavat (2021, 34), erityisesti visuaalisuutta korostava sosiaalisen median alusta Instagram on muovautunut tietynlaiseksi kehopositiivisuusaktivismin keskittymäksi.

Kehopositiivisuus on aktivistisena kenttänä jakautunut, kuten kulttuurintutkija Anna Puhakka huomauttaa. Yhtäältä kehopositiivisuus ”peräänkuuluttaa jokaisen yksilön oikeutta kehorauhaan, eli vapauteen elää millaisessa kehossa tahansa ilman kielteistä kommentointia” ja toisaalta ”nostaa esiin sitä syrjintää, jolle marginalisoidut kehot altistuvat” (Puhakka 2019a, 4). Kehopositiivisuuden juuret ovat 1960-lukulaisessa *Fat Acceptance* -liikkeessä, ja tämän tähden kehopositiivisuusliikkeen kulmakivenä toimii erityisesti lihaviiden ruumiiden normalisointi (Shemeikka 2018, 3; Puhakka 2019b). Toisen aallon feminismistä ja lihavuusaktivismista ponnistava kehopositiivisuus on nopeasti valtavirtaistunut. Jessica Cwynar-Hortan (2016, 40) ja Anna Puhakan (2019a, 6) mukaan kehopositiivisuusliikettä edustavat nykyään erityisesti ”perinteisessä mielessä viehättävät, valkoiset ja ei-lihavat naiset”, jolloin tietynlaisten ruumiiden marginalisointi jatkuu valtavirtakehopositiivisuuden representatioissa. Näin ollen ei voida puhua yhtenäisestä liikkeestä, vaan kehopositiivisuusaktivismin sisällä käydään ”taisteluita” siitä, kenen ruumis kuuluu näkyville ja kenen ei.

Tutkimusaineisto ja metodi sekä tutkimuksen eettinen toteutus

Huomioimme tutkimuksessamme intersektionaalisuuden eli risteävien erojen (Crenshaw 1989; Rice ym. 2019) vaikutuksen viha- ja vastapuheen dynamiikkoihin. Keskityimme sellaisen Instagram-aktivistien ja -tilien sisältöön, jotka tuottavat kehopositiivista sisältöä margi-

nalisoituista intersektioista käsin: tässä tutkimuksessa naiskehollisuuden, lihavuuden ja/ tai vammaisuuden risteyksistä. Lihavuus, vammaisuus ja sukupuoli, joiden kautta yksilöihin kohdistetaan rakenteellista syrjintää ja vihapuhetta, ovat yksittäisiä esimerkkejä näistä risteyksistä. Nämä kolme risteävää tekijää – naiskehollisuus, lihavuus ja vammaisuus – valikoituivat lähestymiemme aktivistien osallistumismahdollisuuksien perusteella. Esimerkiksi rodullistamisen prosesseihin liittyvä eriarvoistaminen ei juuri näy aineistossamme, vaikka se on läsnä keho- ja läskiaktivismiin liittyvissä Instagram-keskusteluissa ja sen kansainvälisissä lähtökohdissa.¹

Aineistoomme sisältyy yhteensä kahdeksan suomalaisen Instagram-aktivistin tiliä. Tarkastelu rajattiin tilien pysyviin julkaisuihin (poissulkien 24-tuntia säilyvät stoorit), joiden tekstuaalisia ja visuaalisia elementtejä (mukaan lukien emojiit ja hashtagit) on tarkasteltu laadullisesti sisällönanalyysin keinoin (esim. Rose 2001; Tuomi ja Sarajärvi 2018). Analyysissä on kiinnitetty huomiota erityisesti sisältöihin, joissa viha- tai vastapuheen teemat korostuivat, ja erityisesti aktivistien sisällöntuotantoa yhdistäneisiin toisteisiin elementteihin sekä heidän hyödyntämiensä kuvavalintojen ja saatetekstien osalta. Instagram-tilien tarkastelujakso kattoi noin puolentoista vuoden ajanjakson, vuoden 2021 alusta huhtikuuhun 2022. Aineistosta valikoitiin lähempään tarkasteluun yksittäisiä julkaisuja, yhteensä 159 julkaisua, noin 10–25 kultakin aktivistilta riippuen muun muassa julkaisujen relevanssista ja aktivistien julkaisuutehdestä tarkasteluajanjaksona. Julkaisut kerättiin manuaalisesti kuva-kaappaustoimintoa hyödyntäen, jonka jälkeen niistä tehtiin muistiinpanot.

Lisäksi neljän läski- tai vammaisaktivismia toteuttavan aktivistin kanssa toteutettiin kevään ja syksyn 2022 aikana teemahaastattelut, jonka formaatti sallii mahdollisuuden poiketa haastattelurungosta haastateltavien tarpeiden ja haastattelussa esiin nousevien kysymysten mukaan (Hirsjärvi ja Hurme 2000). Haastattelut kestivät 1–2 tuntia, ja niissä kysyttiin haastateltavien kohtaamasta vihapuheesta, vastapuheesta, jota joko he tai heidän seuraajansa toteuttivat alustoilla, sekä laajemmin heidän aktivismistaan ja kokemuksistaan eri alustoilla.

Näiden lisäksi kahden aktivistin kanssa toteutettiin syksyllä 2022 kanssakulkijuustutkimukset (ks. Rynänen ym. 2021), joiden avulla saatettiin tarkastella reaaliajassa heidän tekemiensä päivitysten aikaansaamia reaktioita ja kokemuksia, joita vastapuheeksi luonnehdittavien päivitysten toteuttamiseen sisältyi. Kokeilun aikana osallistujan kanssa sovittiin hänen itse suunnittelemansa päivityksen (1 per tutkittava) ajankohta, jotta tutkijat pystyivät seuraamaan yleisön reagointia muutaman vuorokauden ajan. Päivityksestä oli keskusteltu yhdessä etukäteen, mutta sen sisältö oli osallistujan suunnittelema ja hänen aiempaa tyyliään vastaava. Julkaisun aikana osallistujaa pyydettiin kirjaamaan ylös tuntemuksia, joita julkaiseminen, reaktioiden odottaminen ja mahdolliset kommentit herättivät. Noin kuukausi julkaisun jälkeen kanssakulkijoiden kanssa toteutettiin purkuhaastattelut. Haastattelu- ja päiväkirjadataa lukuun ottamatta, kanssakulkijuustutkimukseen liittyvää dataa ei suoraan hyödynnetä artikkelissa, sillä osallistujien saaman palautteen julkaisuun ja jakamiseen tutkijoille liittyvä eettisiä haasteita – näin on etenkin osallistujille yksityisviesteillä lähetettyjen kommenttien jakamisen osalta.²

Aineistot täydentävät toisiaan: siinä missä Instagram-tilien tarkastelu mahdollistaa yleiskuvan luomisen suomalaisen kehopositiivisuusaktivismin kentällä käytetyistä vastapuhestrategioista, haastattelut ja kanssakulkijuustutkimus avaavat erilaiset väylät näitä ohjaa-

viin motiiveihin ja kokemuksiin. Julkaisuissa, haastatteluissa ja kanssakulkijuustutkimuksessa rakentuvia strategioita tunnistettiin ja nimettiin diskurssianalyysejä hyödyntämällä (Gill 1996; Rose 2001), joka mahdollistaa toisteisten puheentapojen tunnistamisen. Aineistot informoivat eri analyysikategorioita eri tavoin, minkä lisäksi haastatteluja ja kanssakulkijuustutkimuksessa kertynyttä dataa on käytetty taustaymmärryksen luomiseen. Yksikään aineisto ei nouse primääriseksi, mutta tunnistamiemme strategioiden analyysissa korostuvat toisinaan haastattelut ja toisinaan tilien analyysi.

Tarkastelemamme aktivistit määrittelevät itseään ja aktivistista toimintaansa eri tavoin: osa linjaa itsensä suhteessa kehopositiivisuusaktivismiin jonkin sen kapeamman tai radikaalimman suuntauksen, esimerkiksi läski-³ tai vammaisaktivismiin edustajana; osa puolestaan noudattelee valtavirtaisempaa kehopositiivisuusaktivismia. Instagram-tutkimuksen osalta tarkasteltuihin tileihin sisältyy myös muutamia tilejä ja toimijoita, jotka tuottavat aktivistiseksi kehystyvää, lihavien ja vammaisten ruumiiden marginalisaatiota haastavaa sisältöä vailla itsemäärittelyä aktivistiksi, esimerkiksi aktivismiin liittyvän leiman tähden, sekä sellaisia aktivisteja, joille kehopositiivinen sisällöntuotanto on osa heidän laajempaa toimintaansa.⁴ Osa tutkittavista tuottaa Instagram-sisältöä vapaa-ajallaan, kun taas osalle heistä se on työtä, mikä heijastuu myös heidän aktiivisuuteensa ja tilien seuraajamääriin: osa tuottaa sisältöä useana päivänä viikossa; osa harvemmin, esimerkiksi kerran kuussa. Tilien seuraajamäärät vaihtelevat noin 3 000–45 000 seuraajan välillä. Nämä erot – liittyen seuraajamääriin, sisällöntuotannon kehystymiseen työksi tai aktivismiksi tai valtavirtaisemman tai radikaalimman ilmaisutavan valitsemiseen – saattavat vaikuttaa aktivistien kohtaaman vihapuheen määrään ja laatuun. Kaikki seuratut tilit olivat tarkastelujakson aikana julkisia eli avoimesti tarkasteltavissa kaikille.

Tarkastelemamme aktivistit tuottavat sisältöä omilla nimillään, minkä lisäksi heidän voidaan kokea olevan haavoittuvassa asemassa suhteessa verkkovihaan. Periaatteessa julkista sosiaalista mediaa on ollut mahdollista tarkastella kuten muutakin julkista materiaalia – yleisen edun nimessä. Omassa tutkimuksessa aktivististen tilien tarkastelun kriteeriksi muodostui kuitenkin kaikilta osin suostumus (ks. myös Åberg ja Salonen 2021): koostimme mahdollisimman monipuolisen listan kehopositiivista sisältöä tuottavista julkisista tileistä, ja annoimme lähestymiemme aktivistien valita, halusivatko he osallistua tutkimukseen ja millä tavoilla (tilien analyysi, haastattelu, kanssakulkijuus). Näin ollen sekä haastateltavat että kanssatutkittavat ovat valikoituneet suostumusperustaisesti. Suostumuksen lisäksi tutkimuksen eettinen toteutus nojasi tutkimusprosessin ja -tavoitteiden läpinäkyvyyteen kattavan informoinnin kautta ja sensitiiviseen ja kunnioittavaan lähestymistapaan hankalia tunteita herättävän tutkimusteeman äärellä. Myös kaikkien käsittelemämme tilien tunnistamiseen tarkasteluun pyydettiin ja saatiin luvat, minkä lisäksi artikkeliin valikoidut sitaatit saateteksteineen kierrätettiin haastateltavien hyväksyttävänä. Valtaosa tutkimukseen suostuneista aktivisteista halusi tulla siteeratuiksi omalla nimellään, osa taas halusi säilyä tunnustamattomana. Tunnustamattomuus taatiin haastattelujen osalta karsimalla sitaateista tunnustettavat tiedot (nimet ja muut henkilötiedot, mahdolliset murreilmaisut jne.). Sosiaalisen median materiaalia kuvaillaan samasta syystä enimmäkseen laaja-alaisesti, toisteisia piirteitä kuvaillen ja nostoja lähiluvun kohteeksi tehdään vain suostumusperustaisesti nimellään osallistuvien aktivistien tilien osalta.

Piiloutuva ja piilottava vihapuhe

”Maailmassamme on jotenkin yleisesti hyväksyttyä pilkata läskejä ja varsinkin naisia”, kuvaillee lihavuusaktivisti Miisa Asikainen *Eeva*-lehden henkilökuvassa (Kukkola ja Asikainen 2022). Silti lihaviin ihmisiin kohdistuvaa loukkaavaa ja väkivaltaista puhetta ei aina tunnisteta vihapuheeksi, vaikka lihavat nähdään ”erityisenä, muista poikkeavana ihmisryhmänä, joiden syrjimistä pidet[ään] jopa luonnollisena” (Valkendorff 2014, 10). Vammaisten ihmisten kohtaaman verbaalisen väkivallan vihapuheluonne ei samalla tavalla tule kyseenalaistetuksi, sillä vammaisuus tunnustetaan suojelluksi ominaisuudeksi esimerkiksi Euroopan neuvoston määritelmän mukaan (UN 2023). Vammaisiin yksilöihin kohdistuvaa vihapuhetta tarkastellaan esimerkiksi Vammaisfoorumin kyselyssä vuodelta 2019 ja oikeusministeriön selvityksessä vuodelta 2022 (Ahonen ym. 2019; Jauhola ym. 2022). Tässä taustaosiossa esittelemme haastattelemiemme aktivistien kohtaamaa vihapuhetta ja suhteutamme sitä vallitsevaan tietoon läskifobisesta tai ableistisesta eli vammaisvihamielisestä vihapuheesta.

Suuri osa Instagramissa lähetetystä vihapuheesta oli haastattelemiemme aktivistien mukaan yksityistä. Sitä lähetettiin yksityisviesteinä tai sähköpostilla siten, että se ei näy somen julkisessa tilassa. Instagramin tilanne poikkeaa muista alustoista: esimerkiksi TikTokissa ja YouTubessa vihapuhetta lähetetään enemmän myös julkisilla viesteillä (esim. Kukkola ja Asikainen 2022; Shemeikka 2018). Lihavuusaktivismia tekevät haastateltavat kertoivat vihapuheen olevan usein niin sanottua *huolitrollausta* (ks. myös Kukkola ja Asikainen 2022) eli terveysdiskursseihin vetoavaa läskifobista puhetta, jonka esimerkiksi tutkija Hannele Harjunen tunnistaa lihaviin naiskehöjen hallinnan muodoksi (2017, 4). Tällaisen puheen – loukkaavankin – hyväksyttävyyttä oikeutetaan usein esimerkiksi lihavuuden aikaansaamilla terveysriskeillä (ks. myös Shemeikka 2018, 45–8). Huolen ilmaisun ohella viestit sisälsivät myös suoraa vihapuhetta. Suoraa vihapuhetta edustivat esimerkiksi toiveet siitä, että aktivisti kokisi seksuaalista väkivaltaa, tekisi itsemurhan tai saisi keskenmenon.

Toinen tyypillinen haastateltujen kohtaama vihapuheen muoto oli sukupuolittunut ja sukupuolittava verbaalinen seksuaalinen väkivalta. Haastateltavat kertoivat erityisesti yksityisviestein tapahtuvasta puheesta, jossa heitä seksuaalisoidaan ja fetisoidaan. Heille myös lähetettiin kuvia sukuelimistä tai muuta seksuaalisen häirinnän piiriin lukeutuvaa sisältöä. Näiden lisäksi haastateltavien ulkonäköön, älykkyyteen ja muihin ominaisuuksiin kohdistui halventavaa kommentointia. (Ks. myös Shemeikka 2018, 51.) Haastateluaineistossa käy ilmi, että nämä erilaisia vihapuheen lajeja sisältävät viestit tulivat toisinaan samoilta henkilöiltä. Kuten eräs haastatelluista kuvaa: ”Siinä on sellainen selvä logiikka, että jos joku postaus käsittelee lihavuutta, niin se tuo heti seksuaalista viestittelyä [– –], mutta myös sellaisia ’miten kehtaat’ ja ’hyi kun ruma’ ja ’ihan kamalaa’ [sisältöisiä viestejä] ja moraalisaarnaa.” Viestit ovat sukupuolitettuja ja sukupuolittavia: niiden kautta korostuu vihapuheen kohdistuminen lihavuuteen erityisesti naiseuden ja naiseutta säätelevien normien perusteella.

Myös vammaisuus luo riskin vihapuheen kohteeksi joutumiselle paitsi yksin myös muiden risteävien erojen kautta. Yksi haastateltava korosti vihapuheen intersektionaalisen luonteen merkitystä kertomalla, kuinka vihapuhereaktioita ja vaittamista herättää nimenomaan vammaisen naisen seksuaalisuudesta puhuminen. Toinen haastateltava toi esiin vammaisaktivismin herättämän vihapuheen koostuvan usein aktivistin toimintarajoitteen kyseenalaistamisesta, epäilystä ja vähättelystä. Haastateltavat kuvasivat myös solvaamista

tai syyllistämistä siitä, että henkilö ei itse hankkiudu eroon syrjinnästä vaikenemalla tai muuttamalla toisenlaiseksi. Haastattelemiemme vammaisaktivistien kohdalla vihapuhetta ja vaientamista kohdistettiin paitsi ulkopuolelta, myös haastateltavien lähipiireistä ja omasta viiteryhmästä. Muilta osin vihapuheen tuottajiksi nimettiin haastatteluaineistossa eksplisiittisesti suomalaiset, suomenkieliset miehet. Haastatellut profiloivat vihapuhujien väitevästi. Osa korosti poikien tai nuorten miesten (13–24-vuotiaat) osuutta verbaalisen verkkoväkivallan tekijöissä, osalle keskeinen ryhmä olivat aikuiset miehet.

Haastatellut suhteuttivat vihapuhetta sosiaalisen median alustoihin, joilla on erilaisia toimintaperiaatteita mutta myös jaettuja toimintalogiikoita. Eri alustojen välillä koettiin olevan suuria eroja suhteessa vihapuheen määrään ja aktivistien mahdollisuuksiin tehdä aktivistiseksi luokiteltavaa sisältöä. Instagram koettiin esimerkiksi YouTubea mukavampana, sillä sen rakenteen koettiin ohjaavan paremmin dialogiin. Toisaalta Instagram koettiin hankalaksi näkyvyyden saamisen kannalta. Erityisesti läskiaktivismin koettiin olevan Instagramissa vaikeaa, koska se erään haastateltavan mukaan ”alustana antaa niin eri tavalla tilaa eri kehoille ja poistaa osan ihmisistä näkyvistä”. Onkin huomattava, että alustoilla vallitsevat huomiotalouden lainalaisuudet: niiden ansaintalogiikka perustuu huomioon ja käyttäjien valvontaan, joka muuttaa käyttäjien tietoja tuloiksi myymällä niitä mainostajille (Zuboff 2019). Koska vihapuhe lisää vuorovaikutusta, mikä puolestaan tuo alustoille tuloja, alustat hyötyvät niin vihapuheesta kuin vastapuheesta ”kommunikatiivisen kapitalismin” myötä (esim. Dean 2005; Nikunen 2019; vrt. myös Niemi ym. 2021).

Verkkoviha koettiin haastatteluissa ilmiönä, joka rajoittaa aktivistien mahdollisuuksia toimia sosiaalisessa mediassa. Haastateltavat kertoivat sekä rajanneensa itsensä pois tietyiltä alustoilta että rajoittaneensa julkaisemiensa sisältöjen määrää ja aiheita vihapuheen pelossa. Verkkoviha näkyi aktivistien sisällöntuotannossa jatkuvana harkintana siitä, riittävätkö resurssit vihaviestien kohtaamiseen. Jaksamisessa tukivat muun muassa omien rajojen reflektointi, perhe ja tunteiden purkaminen ystäville, ulkopuolisten osoittama solidaarisuus ja tuottama vastapuhe sekä terapia. Vihalta suojautumisen ja sen sietämisen strategioiden lisäksi haastateltavat nimesivät haastatteluissa vastapuheen tapoja, joilla vastata kohtaamansa vihapuheeseen. He erittelivät vastapuheen tapoja, joita olemme ryhmitelleet ja nostaneet esiin seuraavissa analyysiosioissa esitellyt strategiat: 1) Itseen kohdistuvan vihapuheen julkinen haltuunotto; 2) Huolenpito turvallisesta sometilasta; ja 3) Vastarepresentaation tuottaminen normatiivisessa alustataloudessa. Siinä missä ensimmäinen analyysikategoria nojaa pitkälti someanalyysiin ja toinen haastatteluihin sekä kanssakulkujuustutkimukseen, kolmatta informoivat kaikki edellä mainitut.

Itseen kohdistuvan vihapuheen julkinen haltuunotto

Yksi aktivistien hyödyntämä tapa reagoida joko yksityisviesteissä tai julkisessa sometilassa vastaanotettuun vihapuheeseen oli sen tuominen julkiseen tilaan osana sisällöntuotantoa: vihapuheeseen vastaaminen vallitsevan vastapuheen määritelmän mukaisesti. Tässä määritelmässä vastapuhe käsitetään vihapuhetta ja loukkaavia tai leimaavia sisältöjä mitätöimään pyrkiväksi toiminnaksi. Tarkastelemiemme ja haastattelemiemme aktivistien tileillä oli lukuisia kuvia ja ”keloja” eli *reels’sejä* eli tarinallisia ominaisuuksia sisältäviä lyhyt-

videoita, joiden avulla jaettiin sekä yksityisviestinä tai muualla saatuja vihakommentteja että vihapuheen aiheuttamia tunteita. Keinot vaihtelevat vakavasta humoristiseen.

Esimerkki vihapuheen julkiseen haltuunottoon perustuvasta vastapuheesta oli somevaikuttaja Tinna Henriikan tuotanto. Tinna Henriikka (oikealta nimeltään Tinna Pehkonen) ottaa Instagram-päivityksissään kantaa muun muassa naisiin kohdistuviin yhteiskunnallisiin normeihin, äitiyden tabuihin ja somen keskusteluympäristöön, monesti humorististen lyhytvideoiden ja sketsihahmojen (kuten vihapuhetta suoltava ”Raiski”) keinoin. Hän hyödyntää tässä erityisesti *reels*-toimintoa, joka mahdollistaa maksimissaan 1,5 minuutin mitaisten lyhytvideoiden koostamisen videonpätkistä ja taustamusiikista. Keloihin voi lisätä myös esimerkiksi tekstiä ja emojeita. Tämän lisäksi Tinna Henriikka julkaisee runsaasti kehopositiivisiksi miellettyjä päivityksiä, joiden välityksellä hän haastaa lihavaan ruumiiseen kohdistettuja näkymättömyyden vaatimuksia (ks. myös Gailey 2014, Puhakka 2019a).

Keskityimme erityisesti Tinna Henriikan 14.8.2021 julkaisemaan kelaan, joka nosti esiin sekä vihapuheen sisältöjä että vaikutuksia ja mitätöi vihapuheen valtaa määritellä kohteitaan. Tarkastelemamme kela on pop-artisti Sian *Unstoppable*-biisin säestämä yhtenäinen video, jossa Tinna Henriikka itse esiintyy. Videon alussa hän esiintyy lähikuvassa ja osoittaa sormellaan kelalle sana kerrallaan ilmestyvän lauseen sanoja: ”Mua on haukuttu näin somessa.” Tämän jälkeen hän astahtaa taaksepäin ja esittelee käsillään ruudulle ilmestyviä loukkaavia sanoja: ”Femakkohuora” ”sotavalas” ja ”ruma läski,” jotka hän heti niiden ilmestyttyä puhalttaa pois ruudulta. Kelan lopussa Tinna Henriikka palaa lähikuvaan, ja ruudulle ilmestyvät virkkeet: ”Nää asiat ei määritä mua. Mä määritän itse itseni: UPEA.” Ensimmäistä virkettä saattelee oranssi sydänemoji, ja sana upea on tähtiemojien ympäröimä. Kelan sävy on tunteisiin vetoava sekä tekijän ruumiillisen ilmaisun että paatoksellisen musiikkivalinnan myötä. Saatetekstissä lukee:

Netissä voi helposti huudella toisille ihan mitä sattuu. Mut muista, et vaikka muut sanois mitä – ne sanat ei määritä sua. Sää määrität ittes. Ja sinä joka haukut muita: voitko vittu lopettaa nyt kiitos. Vaikka muiden sanat ei määritä meitä itseämme, ne jää mieleen ja vaikuttaa meihin. Joten älä ole ääliö ja hauku muita netissä.

Toinen itseen kohdistuvan vihapuheen julkiseen haltuunottoon kiinnittyvä esimerkki oli läskiaktivisti, tanssinopettaja ja koreografi Eve ”Jamami” Vuorenmaa (oikealta nimeltään Evaleena Vuorenmaa) 15.3.2022 julkaisema lyhytvideo. Tinna Henriikan lailla myös Vuorenmaa on profiloitunut humoristisiin keloihin, minkä lisäksi hän julkaisee tilillään tanssiin liittyvää sisältöä ja ammattilaisvalokuvaajien ottamia *boudoir*-valokuvia. Ne toimivat usein välineenä hänen aktivistiselle pyrkimykselleen kritisoida yhteiskunnassa ilmenevän läskifobian muotoja ja lisätä positiivista, kaunista ja seksikästä kuvastoa lihavista naisista. Tarkastelemamme kela on saanut alkunsa Vuorenmaan haastattelusta ja esiintymisestä *Sport*-lehden numeron 2/2022 kannessa ja tästä seuranneesta vihakirjoittelusta Ylilautakeskustelualustalla. Haastattelun aiheena oli lihaviiden tanssijoiden tanssimaailmassa kohtaama syrjintä, jota Ylilaudan keskustelussa oikeutettiin läskifobisin argumentein. Vuorenmaa avaa itse videon taustoja:

Mutta siitä tuli ig-reelsi sitten, kun Ylilaudalla oli joku huolissaan siitä, että eihän tommoista tanssijaa voi edes palkata, että sehän on niinku turvallisuusriski tuottajalle, kun se lihava tanssija vaan siellä kaatuilee ja litistää muut tanssijat. Niin sitten tein siitä sen reelsin, ja sain hyvää materiaalia.

Ylilaudan kirjoittajan kommentti esiintyi kokonaan Vuorenmaan kelan alussa, mutta lyhytvideon komediallisen sisällön hän oli rakentanut mainitsemansa yksittäisen väitteen ympärille, jonka mukaan lihavat tanssijat ”kaatuilisivat ympäriinsä litistäen kaikki muut tanssijat”. Saatetekstinä luki sarkastisesti ”true story” ja videolla Vuorenmaan nähtiin kaatuilevan holtittomasti luotsaamansa tanssiryhmän tanssijoiden päälle karnevalistisen musiikin (Roy Miltonin jump blues klassikko *Big Fat Mama*) säestämänä. Kelan sävy oli koominen ja liioitteleva: sekä Vuorenmaan että tanssijoiden eleet ja ilmeet olivat ylilyöviä, ja lopussa kamera otti ikään kuin yhden maassa makaavan tanssijan näkökulman kuvatessaan Vuorenmaan uhkaavaa ”kaatumista” kohti kameraa voitonriemuisen ”vauhko” ilme kasvoillaan. Kelan karnevalistinen tulkinta loukkaavasta kommentista nauraa Ylilaudan kirjoittajan omaksumalle auktoriteetille keskusteltaessa tanssimaailmasta ja lihaviin tanssijoiden, tanssiopettajien tai koreografien osaamisesta.

Kirjassaan *Who’s Laughing Now* (2020) mediatutkijat Jenny Sundén ja Susanna Paasonen tunnistavat tämänkaltaisen toiminnan yhdeksi tunnistettavimmista feministisistä sosiaalisen median taktiikoista häirintää ja vihapuhetta vastaan. Kuten he kuvaavat, ”häirinnän näkyväksi tekeminen on laajalle levinnyt, onnistunut ja tiettyssä mielessä riskialtis feministinen taktiikka” (2020, 69). Historiallisiin valtavähemmistöihin kohdistuvan vihapuheen tavoitteena on kohteensa vaientaminen ja sulkeminen ulos julkisesta tilasta (esim. Saresma ym. 2021), ja etenkin naiseen kohdistuva vihapuheessa on usein julkisen häpäisyn elementtejä (esim. Saresma ym. 2020, Kainulainen ja Parente-Čapková 2011). Sundénin ja Paasonen mukaan verkkohäirinnän ja vihapuheen julkistamisen strategiana onkin vastahäpäisy: ”Ottaen huomioon että häirintä on taktiikka häpäisylle, sen näkyväksi tekeminen mahdollistaa asetelman kääntämisen siten, että häpäisijä joutuu itse häpeään” (2020, 72). Emma Janen (2016) mukaan tämänkaltaiset digitaaliset taktiikat verkkovihaa vastaan – kuten verkkovihaajien identiteettien julkituominen – ovat jatkumoa laajemmalle feministisen ”omankäden oikeuden” historialle, joka on auttanut naisia haastamaan kohtaamiaan alistamisen ja vallankäytön muotoja tilanteissa, joissa viralliset tahot eivät ota niitä vakavasti.

Sundénin ja Paasonen (2020) mukaan yksi yleinen julkisen vastahäpäisyn strategia on huumori. Tätä strategiaa hyödynsivät myös useat tarkastelemistamme aktivisteista, ja esimerkiksi Eve ”Jamami” yllä kuvailemassamme kelassa. Huumori tunnistetaan tehokkaaksi strategiaksi myös vastapuhetutkimuksessa, koska sillä koetaan olevan valtaa ”jäsentää uudelleen kommunikaatiotilanteen dynamiikkaa, de-eskaloida konflikteja ja saada yksittäiselle viestille enemmän huomiota kuin se muuten saisi” (Benesch ym. 2016, 27). Huumoria suositellaan vastapuhestrategiaksi erityisesti sen vihamielisyyttä lieventävän vaikutuksen takia (Benesch ym. 2016), mutta Vittorio Marone (2015, 61) tunnistaa myös online-tiloissa hyödynnettävän huumorin mahdollisuuden tarjota verkkokäyttäjille tukea ja lisätä sosiaalista koheesiota. Vastahäpäisyn strategiana huumori voi toimia sekä vastakkainasetteluja purkaen tai vahvistaen.

Tarkastelemiemme aktivistien parissa huumoria yleisempi strategia oli Tinna Henriikan tapausesimerkissä ilmenevä tapa tuoda vihapuhetta näkyviin ja mitätöidä sen sanomaa

tavalla, joka pyrkii vetoamaan katsojan empatiaan. Moni tarkastelemistamme aktivisteista korosti tekstuaalisessa sisällöntuotannossaan vihapuheen sekä muun läskifobian ja ableismien henkilökohtaisia vaikutuksia, osa pitkien refleksiivisten ja omakohtaisten päivitysten välityksellä. Tämä vastaa vastapuhetutkimuksessa tunnistettua linjaa empatiaan vetoavasta vastapuheesta, jossa erinäisiä strategioita hyödyntäen pyritään tuomaan esiin vihapuheen loukkaavia ja kivuliaita seurauksia (Benesch ym. 2016, 21; Hangartner ym. 2021). Lisäksi tapausesimerkki resonoi suhteessa Puhakan (2019b, 30–31) tunnistamaan ”introspektioon” eli kehopositiivisuusaktivistien harjoittamaan lihavuuden kokemustensa avoimeen pohdintaan, jota hän lihavuusaktivistien hyödyntämiä diskursiivisia strategioita tarkastelevassa tutkimuksessaan asemoi tehokkaaksi keinoksi rakentaa dialogia polarisoituneessa keskusteluympäristössä.⁵

Yllä mainittujen esimerkkien kaltainen vihapuhekokemusten julkituominen yhdisti monia tarkastelemiamme aktivisteja, mutta he hyödynsivät vastapuheessaan erilaisia tunnerekisterejä haavoittuvuutta tai itsehyväksyntää korostavista vakavammista rekistereistä humoristisiin. Yhteistä oli kenties se, että vihapuheen julkituominen toimi sen julkisen haltuunoton keinona ja korosti sitä kohdanneen yksilön toimijuutta (vrt. Schuttermandl 2022). On rekisterinä sitten empatiaan rohkaiseva introspektio tai naurua kirvoittava huumori, aktivistit eivät yksinomaan toistaneet saamaansa vihapuhetta vaan aktiivisesti kieltäytyivät sen merkityssisällöistä.

Huolenpito turvallisesta sometilasta

Haastateltujen mukaan vallitsevien vastapuhesuositusten mukainen tapa käydä julkista keskustelua vihapuheesta ja sen sisällöistä oli myös ongelmallinen, sillä se vaatii vihapuheen jättämistä näkyviin. Tämän koettiin tuottavan vahinkoa paitsi itselle, myös seuraajille ja yleisölle. Monissa haastatteluissa esiin nousikin ajatus turvallisesta sometilasta.⁶ Haastateltavat kertoivat suojaavansa omia seuraajiaan etenkin aktiivisella moderointityöllä:

Tytti Shemeikka: Sen jälkeen, kun olin kerännyt saamani kommentit, niin moderoin niitä.

Haastattelija 1: Moderoitko sä yleisöä varten niitä?

TS: Itseäni ja yleisöä. Mutta mä myös ajattelin sitä, että mä halusin pitää mun videoitten kommenttikentät turvallisempana paikkana.⁷

Toinen haastateltavamme kuva:

En yhtään siedä Instagramissani sellaisia asiattomia kommentteja. Eri asia on se, jos on tietämätön tai ymmärtämätön tai vahingossa sanoo jotakin [loukkaavaa], tai jos on eri mieltä ja perustelee sen, mutta ehdottomasti poistan kaikki epäasialliset kommentit rupeamatta vääntämään niihin yhtään mitään, koska en halua, että kukaan muu joutuu lukemaan niitä kuin minä – jos niissä pilkataan tai seksualisoidaan esimerkiksi jonkin tyyppistä kehoa. Se on ehdoton periaatteeni. Yritän myös tietyissä määrin olla jakamatta saamiani vihaviestejä, ainakaan niiden tarkkoja sisältöjä, koska mielestäni ne myös aiheuttavat turvattomuutta somessa.

Sen lisäksi, että haastateltava pyrki vaikuttamaan vihamateriaalin näkyvyyden määrään, hän kuvasi pelkoa viestien jakamisen hiljentävästä ja vihapuhetta voimistavasta vaikutuksesta: vihan johtamisesta niin kutsuttuun hiljaisuuden spiraaliin, jossa yksilöt sensuroivat itseään ennakoivasti vihapuheen pelossa (ks. myös Noelle-Neumann 1977; Knuutila ym. 2019):

En haluaisi etukäteen jo vaientaa joitakin ihmisiä, jotka ovat harkinneet sitä, että pitäisikö niiden puhua joistakin asioista somessa, koska tiedän, että aina kun puhuu siitä vihasta, mitä saa, niin se herättää jonkinlaisia epäilyksiä. Plus, jos puhuu vihasta, niin luultavasti se myös aiheuttaa sitä, että saa lisää sellaisia [vihaisia] kommentteja.

Kaikki haastattelemistamme aktivisteista kertoivat, että vihapuhetta vastustavalle vastapuheelle ei juuri jää heidän sosiaalisen median kanavissaan tilaa, koska he haluavat pitää kanavat turvallisina. He kertoivat meroivansa vihaviestit pois näkyvistä kommenttikentistä, jolloin perinteisen määritelmän mukainen vastapuhe sivullisten toimesta ei ole lähtökohtaisesti mahdollista. Tämän koettiin olevan yksi (joskaan ei ainoa) syy sille, miksi vihapuhetta kertyi sen sijaan aktivistien yksityisviesteihin:

Osittainhan se johtuu nimenomaan siitä, että poistelen niitä kommentteja, jotka ovat ikäviä, ja joskus saatan – ennen kuin poistan – laittaa siihen vähäksi aikaa että mieluummin tule ja keskustele tästä minun kanssa yksityisesti eikä julkisesti tässä.

Haastatellun mainitsema kutsu dialogiin heijastelee vallitsevaa käsitystä vastapuheesta (esim. Wright ym. 2017). Samalla on tärkeä huomata, että dialogin käyminen yksityisviesteissä turvallisemman tilan nimissä estää sivullisten mahdollisuuden osallistua vastapuheeseen, jolloin vastuu vihapuheeseen vastaamisesta kaatuu voimakkaasti sen vastaanottajalle. Haastatellut kertoivat kuitenkin myös sivustaseuraajien vastapuheesta, jota esiintyi etenkin silloin kun aktivistit eivät olleet ehtineet meroimaan tileilleen tulleita vihaviestejä. Tällaisissa tapauksissa, joissa vihaviestien näkyvillä oleminen on mahdollistanut sivustaseuraajien toiminnan, haastatellut kertoivat olleensa kiitollisia muiden käyttäjien vastapuheesta. Tytti Shemeikan sanoin:

Aika usein mä en ees itse ehdi vastata, ennen ku joku muu on käynyt jo vastaamassa mun puolesta. Joku mun tuttu tai sit ihan seuraaja, joka on mun kanssa samaa mieltä, esimerkiksi lihavien ihmisten oikeudesta olla olemassa. [– –] Se on aika ihanaakin, että huomaa, et siellä on tullu tällanen tietynlainen yhteisö ja yhteisöllisyys, et ei tavallaan yksin tarvi kohdata sitä kaikkea, kaikkea vihaa.

Myös anonyymi haastateltava kuvasi tilannetta, jossa seuraaja oli jakanut omassa stoorissaan pyynnön tulla keskustelemaan itsensä kanssa itseensä liittymättömästä, vihapuhetta kirjoittaneesta aiheesta, jolloin keskustelua oli pystytty käymään ilman sellaisia ihmisryhmiä, jotka olivat tällaiselle vihapuheelle haavoittuvaisia. Myös tämänkaltainen tuki koettiin yhteisöllisyyttä lisääväksi ja somen ilmapiiriä turvallisavaksi tekijäksi. Samalla haastateltavat kertoivat tuntevansa vastuuta yleisönsä hyvinvoinnista, jolloin myös sivustaseuraajien

toteuttama vastapuhe herätti heissä huolia. Haastattelemamme vammaisaktivisti ja seksuaalikasvattaja Pinja Eskola esimerkiksi kuvasi:

On ollut muutamia tilanteita, joissa sometutut on tullu puhumaan sen mun ajaman asian puolesta ja mun puolesta tekijänä, ja se on tuntunu tosi hyvältä ja lämmittävältä, mut myöskin tavallaan toivoisin, ettei ne ihmiset välttämättä tekisi sitä ihan sen takia, et he ei kuormita itseensä.

Haastattelemiamme aktivisteja yhdistikin ääneen sanottu periaate siitä, että julkista sometilaa käyttävällä vaikuttajalla on osaltaan vastuu tehdä sometilastaan yleisölleen turvallinen. Vuoremaa ja toinen haastattelemamme aktivisti kuvasivat:

Mä oon tosi tarkka oman someni kanssa sillä tavalla, että mähän siivoon, en anna kommentin lojua. Heti kun mä nään, niin mä poistan, jos siellä on joku läskivihanen kommentti. Se ei liity niin paljon muhun, vaan siihen, että yritän pitää mun someni turvallisena myös muille. Tai siis, et kyllä mua ainakin triggeröi toisten someista lukee jotain paskaa, niin siksi otan niitä aina pois.

Olen oikeesti ajatellut sitä, että miten sisältöni olisi mahdollisimman turvallista ja miten olisin itse mahdollisimman turvassa, mutta myös sitä, että miten ne ihmiset, jotka seuraa minun sisältöjä, olisi minun sisällön parissa eniten turvassa, koska näen, että sellaisessa asetelmassa, tai sellaisessa tietynlaisen turvan ja hyväksynnän ilmapiirissä on myös helpompi ruveta ajattelemaan kriittisesti.

Puhuessaan somen sosiaalisesta turvallisuudesta haastateltavat käyttivät omaa kokemustaan vihapuheen kohteeksi joutumisesta taustana moderointityölle, jolla pidetään huolta myös mahdollisesti samankaltaisessa haavoittuvassa asemassa olevista yleisön jäsenistä. Moderointi ja kommenttien poistaminen eivät tässä kontekstissa ole niinkään esimerkiksi puheenaiheiden tai tiettyjen sanojen rajausta kielenkäytön takia, vaan huolenpitoa oman sometilan ilmapiiristä (ks. myös Ruckenstein ja Turunen 2020; Rantasila ym. 2023). Samalla aktivisteille tulvivien vihaviestien määrä jäi helposti näkymättömiin, paitsi heidän tekemänsä moderaatiotyön myös yksityisviestien osuuden myötä. Tämä parantaa somen yleistä ilmapiiriä, mutta toisaalta saattaa hämärtää yleisön käsitystä kehopositiivisuusaktivisteille tai lihaville tai vammaisille yksilöille saapuvan vihapuheen todellisesta määrästä ja väkivaltauonteesta.

Vastarepresentaation tuottaminen normatiivisessa alustataloudessa

Vastapuhekeskustelussa vastapuheen käsitteellä tarkoitetaan ensisijaisesti puheentapoja, joilla vastataan suoraan joko vihapuheeseen tai siihen sisältyviin leimaaviin sisältöihin. Tämänkaltainen puhe on monesti reaktiivista. Tällaisten reaktiivisten toimien lisäksi tarkastelemiemme aktivistien vastapuheen voi hooksilaisen *vastaaanpuhumisen* hengessä nähdä kuitenkin kohdistuvan proaktiivisesti niihin narratiiveihin, jotka määrittelevät lihavia tai

vammaisia ihmisiä ihmisryhmänä ja joihin myös heihin kohdistuva vihapuhe on palautettavissa. Esimerkiksi läskiaktivismiin keskittyvien aktivistien kuvailema huolitrollaus heihin kohdistuvan vihapuheen yleisimpänä muotona korostaa sitä, että lihaviin naisruumiisiin kohdistuvan vihapuheen juuret ovat samoissa diskursseissa, joita muun muassa lääketieteen ja väestötieteelliset instituutiot yksilöihin kohdistavat ja jotka leviävät ja normalisoituvat muun muassa median levittämien ideaalien ja stereotyyppien toimesta (Harjunen 2017). Vuorenmaa esimerkiksi kuvaili sivusta seuraamaansa tapausta, jossa toisen lihavuusaktivistin laihdutuspuhetta vastustanut lyhytvideo levisi TikTok-alustalla ja sai aikaan vihakampanjan, johon osallistuivat monet ammattilaisprofiilillaan somesisältöä tuottaneet personal trainerit ja terveydenhuollon ammattilaiset.

Aktivistien pyrkimys puhua vastaan niille mallitarinoille ja stereotyypeille, jotka vaikuttavat tiettyjen ruumiiden määräytymiseen marginaaliksi, oli yhtäältä heidän aktivisminsa päätaivoite (ks. myös Puhakka 2022, 137). Aktivisti ja seksuaalineuvoja Pinja Eskola, joka kirjoittaa vammaisuuteen, mielenterveyteen ja seksuaalisuuteen liittyvistä sisällöistä Kynäniekka-nimimerkin alla, kuvaili:

Mun tavoite on normalisoida erilaisuutta, tarjota yhtä näkökulmaa vammaisuuteen. [– –] Haluan tuoda esiin sitä, että vammaisuus on kirjo ja vammaiset ei oo samanlaisia. Haluan herätellä ihmisiä yhteiskunnallisiin epäkohtiin ja epätasa-arvoon, jotta jossain kohtaa kaikilla olisi samanarvoiset ja samanlaiset mahdollisuudet oikeasti osallistua ja tehdä elämällään juuri sitä, mitä he haluaa.

Samanlainen pyrkimys laveamman, realistisen representaation tuottamiseen matkalla yhdenvertaisuuteen oli keskeistä myös muille haastattemillemme aktivisteille. Heidän tavoitteenaan oli tuottaa esimerkiksi ”sellaista kuvastoa vammaisuudesta, johon voisi samaistua” ja ”sellaista kuvastoa lihavista ihmisistä, jotka ei ole sairaita ja moraalittomia.” He myös tunnistivat, että heidän aktivisminsa vaikutusvoima oli julkaisujen kyvyssä vaikuttaa yksilöiden asenteisiin ja käsityksiin.

Kehopositiivisuuden kentällä ja visuaalisessa Instagramissa vastapuhetta lihaviin ja vammaisiin naisruumiisiin kohdistuvalle vihapuheelle tuotetaan paitsi erilaisten yksilöiden ihmisarvon puolesta argumentoin sisällöin, usein myös erilaisten vartaloiden viehättävyyttä, kauneutta ja seksikyyttä korostaen (ks. myös Hynnä ja Kyrölä 2019). Esimerkiksi haastattemamme Kynäniekan tileillä oli lukuisia *boudoir*-henkisiä kuvia, jotka kytkeytyivät pitkiin tekstisisältöihin, joissa puhuttiin omakohtaisesti kehosuhteesta ja kehorakkauden rakentamisesta, ableismista ja vihapuheesta tai vammaisaktivismista laajemminkin. Nostamme tässä esiin hänen tilillään 3.11.2021 julkaiseman päivityksen, jossa Kynäniekka esiintyi *boudoir*-henkisessä valokuvassa. Julkaisun tekstissä kuvailtiin positiivisen kehosuhteen vaatimaa työtä yhteiskunnassa, jossa vammaisia ihmisiä ei kohdella arvostaen. Siinä tunnistettiin vihapuheen piiloutuminen ableistisiin väitteisiin kauneudesta ja viehättävyydestä, mikä tekee myös vammaisten ihmisten ja heidän vartaloidensa kauneuden ja seksikkyyden tunnistamisen tärkeäksi:

”Pyörätuolissa oleva nainen ei voi olla kaunis”, oli seuraajani (entinen) kumppani hänelle sanonut. Pöyristyttävää, mutta niin ajattelin itsekin joskus itsestäni. Ajattelin, etten kelpaisi, sillä istun tuolissa ja olen näkyvästi erilainen. [– –] Olen lukuisia kertoja kuullut olevani ”Liian kaunis tuoliin”, tai ”Meneväni hukkaan tuolissa”. En tiedä, onko lauseet tarkoitettu kehuksi, mutta ne olivat loukkauksia. Ne vihjaavat, että ihmisen viehätysoima katoaisi taivaantuoliin hänen istuessaan tuoliin. Jokainen tietää, ettei niin oikeasti käy. Vaikka lauseen tietää epätodeksi, tekee sen kuuleminen paljon hallaa itsetunnolle. [– –] Vammaiset voivat olla, ja ovatkin, viehättäviä siinä, missä kuka tahansa muukin, vamma ei vaikuta siihen.

Toisena esimerkkitapauksena toimii kehorauhan ja hyvinvoinnin kysymyksiin keskittyvän Instagram-vaikuttajan ja bloggajan, myös Kehorauhaa-podcastista tunnetun Veera Biancan 10.3.2023 julkaisema kela. Video oli kooste kuudesta valokuvasta, jotka vaihtuivat sekunnin välein. Kuvien päälle ilmestyi englannin kielellä teksti ”Kaikki vartalogot ovat kauniita. Sinä olet kaunis” ja saatetekstissä peräänkuulutettiin sitkeyttä ja kiitettiin seuraajia rohkaisevista viesteistä: ”Ei luovuteta. Jokainen meistä ansaitsee kehorauhan, god damn. Kiitos kaikille maailman ihanimmista sanoista ja viesteistä. Näen ja luen jokaisen, mutta en ehdi vastata kaikille millään ja siksi yhteinen suuri kiitos.” Vastaavat taktiikat ovat yleisiä myös lihavuusaktivismiin ja muun kehopositiivisen aktivismin puolella. Tällaisessa merkityksessä Puhakka (2022, 139–40) tunnistaa yhtenä vastarinnan muotona ”lihavuuden väärintekemisen” tai ”pöyhkeilyn” (alkup. *flaunting*, Yoshino [2006]), joka sisältää ”tekemisen muotoja, jotka ovat täysin neutraaleja ei-lihaville kehoille mutta kiellettyjä lihaville”.

On tärkeää huomata, että yllä kuvattua pyrkimystä puhua vastaan ideaaleille mallitarinoille ja negatiivisille stereotyypeille ei ole tehty helpoksi alustataloudessa, joiden toimintalogiikkaa ohjaavat samat ideaalit ja stereotyypit kuin marginaalikehoisiin yksilöihin kohdistuvaa vihapuhettakin (esim. patriarkaalisten sukupuolidiskurssien osalta Diepeveen 2022). Puhuttaessa Instagram-aktivistien vastapuheesta on tärkeä huomata, että alustat itse ovat osallisia marginaalikehoisiin yksilöihin ja aktivisteihin kohdistuvassa rakenteellisessa syrjinnässä. Useimmat haastatellut kuvasivat esimerkiksi aktivismiaan haittaavista normatiivisista algoritmeista sekä *shadowbanneista* (ks. myös esim. Radsch 2021; Cotter 2020). *Shadowbanneilla* viitataan alustojen harjoittamaan osittaiseen sensuuriin, joka saattaa ilmetä esimerkiksi aktivistien tilien heikentyneessä näkyvyydessä, kun on käytetty tiettyjä avainsanoja tai julkaistu tietynlaisia kuvia:

Epäreilulta tuntuu se, että tiettyjä kehoja tai tiettyjä avainsanoja käyttäviä automaattisesti näytetään vähemmän. [– –] Sellainen osittainen shadowban on [minulle] realiteettia oikeastaan aika usein, ja se nimenomaan tulee usein silloin, kun [– –] on laittanut jonkun kuvan, jossa näkyy lihava keho. Ja varsinkin, kun [Instagramin algoritmit] laskee käsittääkseni sitä, kuinka paljon paljasta ihoa näkyy, niin lihavan kehon kohdalla automaattisesti – vaikka olisi saman verran vaatteita kuin hoikan kehon kohdalla – niin [– –] se tulkitsee sen helpommin alastomuudeksi.

Tytti Shemeikka kuva:

Siinä sen huomaa, et jos on tullut shadowbanni, niin yhtäkkiä tippuu katselumäärät stooreista paljon, ja niitä ei kommentoida. Ja yleensä niinä kertoina, kun näin on käynyt, niin mä oonkin kysynyt stoorissa, että hei, löytyykö mua Instagramista, niin yleensä sitten kerrotaan, että ei enää tuu automaattisesti sinne Instagramin yläpalkkiin stoorit, vaan pitää etsiä kirjottamalla tili ja että Instagram ei edes ehdota sitä, vaan se löytyy vasta, ku oot kirjottanut koko nimen.

Ehkä merkittävin yhteinen turhautumista aiheuttava tekijä haastatteluissa olikin käyttäjien suhde somealustoihin. He kokivat, että alustat väistävät vastuuta sysätessään ongelmanratkaisun yksittäisten käyttäjien ja heidän someverkostojensa harteille (vrt. myös Lehto 2021). He peräänkuuluttivat alustojen omaa vastuuta niistä sisällöistä ja viesteistä, joita alustoilla lähetetään ja kritisoivat olemassa olevia vihapuheen ilmianto- ja sensuuritoimintoja. Eräs haastateltava kuvasi tilannetta, jossa algoritmit eivät tunnista epäsuoria tappouhkauksia mutta poistaa ”herneaivoisen hölmön” kaltaisia ”hiekkalaatikkosolvauksia”. Haastatellut tunnistivat, että somejätit hyötyvät taloudellisesti sekä viha- että vastapuheesta, ja he kokivat hankaluutta tunnettyötä vaativan työnsä äärellä alustojen kieltäytyessä vastuusta. Tytti Shemeikka esimerkiksi kuvasi painivansa ”paljon sen kanssa, että kuinka paljon mä haluan, että Zuckerbergin laariin sataa, kun minä hänen alustoissaan teen työtä”. Samaa kritiikkiä ovat esittäneet myös monet tutkijat. Kuten esimerkiksi Jane (2016, 284) kuvailee ”vaikka tee-se-itse strategioilla [- -] on joitakin hyötyjä, täydentämättä ne eivät tarjoa riittävää ratkaisua verkon laajaan sukupuolituneen vihan ongelmaan.”

Päätäntö

Olemme tarkastelleet tässä artikkelissa kehopositiivisuusaktivistien strategioita vihapuheen vastustamiseen ja vastapuheen tuottamiseen suomalaisessa Instagramissa. Vallitsevassa vastapuhekeskustelussa painottuu sellaisten verkkokäyttäjien toiminta, jotka eivät itse ole vihapuheen kohteena. Tarkastelemiemme kehopositiivisuusaktivistien toiminnassa taas korostuu vihapuhetta kohtaavien, monien risteävien erojen kautta haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oma toiminta suhteessa vihapuheeseen ja niihin laajempiin kulttuurisiin diskursseihin, representaatioihin ja stereotyyppisiin, joiden voidaan nähdä olevan heidän kohtamansa vihapuheen taustalla.

Tutkimuksemme tuo uutta tietoa erityisesti vihapuheen kohteeksi joutuvien yksilöiden vastapuhestrategioista, joita ei vallitsevassa vastapuhetutkimuksessa ole vielä riittävästi otettu huomioon. Tällä saralla hyödynämme bell hooksin *vastaanpuhuminen* käsitettä, joka korostaa syrjinnän tai tässä vihapuheen kohteeksi joutuvien ihmisten omaa toimijuutta. Vihapuheelle altistuvien, haavoittuvissa asemassa olevien ihmisten kuuleminen ja heidän käyttämiensä strategioiden tunnistaminen on tärkeää kehitettäessä keinoja heidän parempaan tukemiseensa. Tämä näkökulma on tärkeä myös digitaalisissa ympäristöissä tapahtuvan eriarvoistumisen vähentämisen kannalta, sillä sekä vihapuhe että vastapuheen mahdollisuudet jakautuvat intersektionaalisesti ja vaikuttavat yksilöiden toimintamahdollisuuksiin.

Aktivistien haastatteluiden ja somesisällön laadullisen analyysin avulla jaottelimme kolme tyyppillistä vastapuheen strategiaa: *itseen kohdistuvan vihapuheen julkinen haltuunotto*, *huolenpito turvallisesta sometilasta* ja *vastarepresentaation tuottaminen*. Huomiomme kiinnittyi haastatteluiden perusteella siihen, että syrjityissä intersektioissa olevat aktivistit asettuvat yksilöinä haavoittuvaan asemaan myös suhteessa alustatalouden lainalaisuuksiin, samalla kun somejättien puolelta vihapuheen ongelmaan esitetään yksilökeskeistä ratkaisutapaa.

Vihapuhe (tai muu aggressiivinen, halventava ja väkivaltainen puhe) näkyi ulospäin tarkastelemamme somevaikuttajien Instagram-tileillä tai kommenttikentissä vähäisesti, osin siksi, että tarkastelemamme aktivistit siivoavat sitä itse pois julkisesta tilasta ja suosivat vihapuhetta purkavan dialogin suuntaamista yksityiseen sfääriin, mutta myös siksi, että vihapuhetta myös lähetetään haastateltavien mukaan Instagramissa enimmäkseen yksityisviestein. Siksi vastapuheelle sen yleistyneessä merkityksessä eli vihapuheen kanssa julkisesti keskustelemalla (esim. Benesch ym. 2016; Wright ym. 2017; Ullman ja Tomalin 2024), ei tunnu olevan juuri mahdollisuuksia. Vihapuhe pysyy salassa, ellei sen kohteena oleva henkilö erikseen vie sitä esille. Osa haastatelluista toikin esille vihapuheen läsnäoloa omien sisältöjensä kautta, esimerkiksi uudelleenkehystämällä sen parodian keinoin. Tällainen vihapuhetta haltuunottava vastapuhe voi auttaa keskustelemaan väkivallasta tekemällä sitä näkyväksi, piilottamisen ja siihen liittyvien häpeän rakenteiden sijaan.

Samalla tarkastelemamme vaikuttajat kantoivat vastuuta sometilan turvallisena pitämisestä: osa heidän työtään somevaikuttajana oli vihapuheen siivoaminen yleisön hyväksi. Vihapuheen näkyvissä pitämisen ja sen edellyttämän vastapuheen koettiin sekä vaikuttavan seuraajien hyvinvointiin että johtavan mahdollisesti hiljaisuuden spiraaliin. Näin haastatellut aktivistit suhtautuivat kriittisesti moniin sellaisiin seikkoihin, jotka on otettu vallitsevan vastapuhetutkimuksen lähtökohdiksi. Sivustaseuraajien toteuttamaan vastapuheeseen ja vihapuhetta sisältävien keskusteluiden jättämiseen näkyville suhtauduttiin kriittisesti erityisesti turvallisemman (some)tilan kontekstissa. Haastatteluissa korostui, että vaikka alusta ei tehnyt sosiaalisessa mediassa toimimista turvallisiksi, oman reviirin hahmottaminen antoi mahdollisuuden luoda sääntöjä käyttäytymiselle. Se vastaavasti vaati aktivisteilta kosolti työtä haitallisen sisällön siivouksen muodossa.

Myös aktivistien tekemä sisältö voidaan mieltää vastapuheeksi – tai hooksilaisittain *vastaaanpuhumiseksi* – sen asettuessa someympäristön ja siihen heijastuvien laajempien normien kehykseen. Normistossa, jossa esimerkiksi kauniina esiintyvä lihava tai vammaisen naisruumis otetaan helposti vihapuheen kohteeksi, näkyvillä olemisen jatkaminen itsessään voi olla normeja venyttävä teko. *Vastaaanpuhuminen* vastarepresentaation tuottamisen muodossa onkin sellainen vastapuheen tapa, johon kaikki tarkastelemamme vaikuttajat osallistuivat. Vastarepresentaatiota tekevät aktivistit kertoivat myös tulevansa järjestelmällisesti poistetuksi sosiaalisen median julkisesta tilasta, joka näin linjataan kehonormeja vastaaville käyttäjille. Tällä tavoin somealustat osallistuvat tahoillaan kulttuuristen normien linjaamiseen: kenen kuuluu näkyä tai saada äänensä kuuluviin julkisessa tilassa, kenen taas ei.

Olemme hooksin hengessä tutkimuksessamme kiinnostuneita juuri vihapuhetta kohtavien ihmisten omasta puhevallasta ja toiminnasta keskusteluympäristössä ja alustataloudessa, jotka suhtautuvat heihin vihamielisesti ja poissulkevasti niin toisten verkkokäyttäjien toimesta kuin alustojen itsensä kannustamina. Tämä sai meidät tarttumaan vallitsevan amerikkalaisesta lakikontekstista nousevan vastapuhekäsitteen ja kriittisessä kulttuurintutki-

muksessa hyödynnetyn bell hooksin käsitteen eroihin. Suhteessa vallitsevassa keskustelussa hyödynnettyyn vastapuheeseen, joka kohdistuu reaktiivisesti vihapuheeseen tai leimaaviin sisältöihin, syrjityn ihmisryhmän toiminnan huomioiva *vastaanpuhuminen* kohdistuu proaktiivisesti paitsi vihapuheeseen, myös sen ja alustasensuurin taustalla oleviin diskursseihin ja rakenteisiin: tässä yhteydessä juuri lihaviin tai vammaisiin naisruumiisiin kohdistuviin negatiivisiin stereotyyppeihin tai sellaisiin ideaaleihin, mallitarinoiniin tai käytänteisiin, jotka sulkevat tällaiset ruumiit ulkopuolelleen. Voidaan ajatella, että reaktiivisen vastapuheen sijaan tarkastelemamme aktivistit asettuvat tuottamaan monimuotoisempaa somesisältöä, vaikka sen tiedetään altistavan vihapuheelle ja muulle syrjinnälle.

Alustoilla rakenteelliset käytänteet ohjaavat käyttäjien toimintaa ja näkyvyyttä ja myös vastapuheen tuottaminen tapahtuu aina alustojen ja niiden huomiotalouden ehdoilla. Suurena ristiriidan kokemuksena haastatteluissa nousi näkyvyyden tavoittelu sosiaalisen median huomiotaloudessa ja tämän näkyvyyden perusteella saatu vihapuhe. Sen myötä korostui vastuunoton toivominen somealustoilta yksittäisten käyttäjien tuottaman vastapuheen sijaan. Myös tarkasteltaessa haastateltavien toteuttamaa some-tilan moderointia yleisöä varten korostuvat työnjaon kysymykset käyttäjien ja somealustan välillä. Haastateltavat itse tunnistavat alustojen vallitsevien rakenteiden ongelmallisuuden suhteessa viha- ja vastapuheeseen, ja nimeävät esimerkiksi *shadowban* -ilmiön ja normatiivisten algoritmien hankaloittavan vastarepresentaation tekemistä. Siivotessaan haitallista sisältöä haastateltavat tunnistavat tekevänsä palveluntarjoajalle ilmaista moderointityötä. Tämä voi olla kimmoke moderointityön tarkemmalle tutkimukselle, erityisesti ilmaisen ja palkallisen työn näkökulmasta.

Kun sosiaalista mediaa halutaan kehittää yhdenvertaista toimijuutta tukevaksi, intersektionaalisesti haavoittuvassa asemassa olevien ja vihapuhetta kohtaavien ihmisten näkökulmien mukaan ottaminen on avainasemassa. Yksilöiden vastapuheen lisäksi on syytä purkaa myös sitä, minkälaisia kulttuurisia valtasuhteita somealustojen ratkaisuihin halutaan ylläpitää (esim. Matamoros-Fernandes ja Farkas 2021). Onkin hyvä huomioida, kuinka vallitseva alustajättijohdoinen vastapuhekeskustelu on toistaiseksi mahdollistanut vihapuheongelman joukkoistamisen eri asemassa oleville verkkokäyttäjille ja sen huomattavan kasautumisen etenkin vihapuheelle alttiille ihmisryhmille ja tilannetta pyrkimään muuttaville aktivisteille. Ilmiön laajempaa tarkastelua vastuun ja vihapuhetta vastustavan työn oikeudenmukaisen jakautumisen näkökulmista tarvitaan lisää.

Kiitokset

Haluamme kiittää kaikkia tutkimukseen osallistuneita aktivisteja, Jyväskylän yliopiston Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksen tutkimusavustajaa Tanja Laitista kiitämme haastattelujen litteroinnista ja kollegaamme Jonne Arjorantaa artikkelimanuskriptin kommentoinnista sen eri vaiheissa. Haluamme kiittää myös artikkelin anonyymejä arvioitsijoita positiivisista ja rakentavista kommenteista.

Rahoitus

*Tutkimus on tehty osana Koneen Säätiön rahoittamaa hanketta *Aktivismi taiteen ja tieteen teosvälineenä: ”tutkivismia”* vaikuttavasta vastapuheesta suomalaisissa verkkoyhteisöissä. (202009043).*

Viitteet

- 1 Suomessakin Meriam Trabelsin ja Caroline Suinnerin muodostamalla Pehmeä -kollektiivilla on ollut näkyvä rooli kehoposiitiivisen aktivismin ja representaatiopolitiikan kansallisessa historiassa paitsi sosiaalisessa mediassa, myös taiteen kentällä laajemmin.
- 2 Digitaalista kanssakulkijuustutkimusta olisikin syytä kehittää eteenpäin erityisesti tutkimusetiikan näkökulmasta, jos sitä halutaan käyttää systemaattisempaan tutkimusmetodina.
- 3 Käytämme artikkelissa informanttiemme itsemäärittelyn mukaisia käsitteitä. Esimerkiksi negatiiviselta monen korvaan kalskahtavaa läski-sanaa on aktivismin osana pyritty haltuunottamaan käsitteenä, jonka neutraali käyttö vähentää lihavuuden stigmaa.
- 4 Tällaisissa tapauksissa tarkastelemiemme toimijoiden itsemäärittely saattoi tapahtua esimerkiksi suhteessa kehoposiitiivisuusliikkeeseen pikemmin kuin aktivismiin.
- 5 Introspektion lisäksi Puhakan tunnistamat kehoposiitiivisuusaktivistien diskursiiviset strategiat tilanteissa, joissa heidän aktivismiaan haastetaan, kattavat konfrontaation, opastuksen ja sopusoinnun tavoittelun (2019b, 31).
- 6 Turvallisemman tilan käsite ja periaatteet ovat lähiaikoina yleistyneet puhuttaessa pyrkimyksistä lisätä niin fyysisten kuin digitaalisten tilojen henkistä turvallisuutta ja yksilöiden hyvinvointia erilaisista eroista huolimatta (esim. yhdenvertaisuus.fi). Haastatteluissamme aktivistit lähestyivät turvallisemman tilan ajatusta tiliensä yleisen sosiaalisen turvallisuuden ja ilmapiirin kautta (ks. esim. Safe Space Alliance). Tässä kehyksessä tilan ”turvallistamista” voidaan tehdä hyvin erilaisilla käytännöillä, mukaan lukien moderointityö, sisältövaroitukset, tai oman sometilan linjaaminen ”turvallisemmaksi tilaksi”.
- 7 Artikkelissa on haastattelun lisäksi viitattu myös Shemeikan läskifobista vihapuhetta tarkastelleeseen opinnäytetyöhön. Selvyyden vuoksi: opinnäytetyöhön viitataan sisäviittein, ja kaikki sisennetyt sitaattit ovat artikkelia varten toteuttamastamme haastattelusta.

Kirjallisuus

- Ahonen, Jasmi, Henrik Gustafsson, Susanna Haapala, Anniina Lavikainen, Henrik Lindholm, Elisa Montonen, Milla Ristolainen ja Marju Silander. 2019. *Vihapuhe, syrjintä, ableismi: Vammaisfoorumin kyselyn tuloksia*. Luettu 6.4.2023. <https://vammaisfoorumi.fi/wp-content/uploads/2019/09/RAPORTTI-Vihapuhe-syrjint%C3%A4-ableismi-1.pdf>.
- Arjoranta, Jonne, Jenna Jauhiainen, Heidi Kosonen ja Susi Nousiainen. 2024. ”Vastapuhe ratkaisuna verkkovihan ongelmaan?” *Kaivolla-blogi* 7.3.2024: <https://koneensaatio.fi/tarinat-ja-julkaisut/vastapuhe-ratkaisuna-verkkovihan-ongelmaan/>
- Bartlett, Jamie ja Alex Krasodomski-Jones. 2015. *Counter-speech examining content that challenges extremism online*. London: Demos. Luettu 9.12.2022. <https://www.demos.co.uk/wp-content/uploads/2015/10/Counter-speech.pdf>.
- Benesch, Susan, Kelly P. Dillon, Derek Ruths, Haji Mohammed Saleem ja Lucas Wright. 2016. Counterspeech on Twitter: A Field Study. *Report for Public Safety Canada*. Luettu 9.12.2022. <https://dangerousspeech.org/counterspeech-on-twitter-a-field-study/>.
- Binny, Mathew, Punyajoy Saha, Hardik Tharad, Subham Rajgaria, Prajwal Singhania, Suman Kalyan Maity, Pawan Goyal ja Animesh Mukherjee. 2019. *Thou Shalt Not Hate: Countering Online Hate Speech, Proceedings of the Thirteenth International AAAI Conference on Web and Social Media (ICWSM 2019)*.
- Bordo, Susan. 1993. *Unbearable weight: Feminism, Western culture, and the body*. Berkeley: University of California Press.
- Buerger, Cathy. 2021. Counterspeech: A Literature Review. *Dangerous Speech Project*. Luettu 9.12.2022. <https://dangerousspeech.org/counterspeech-a-literature-review/>.
- Citron, Danielle Keats. 2014. *Hate crimes in cyberspace*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Cohen, Rachel, Irwin, Lauren, Newton-John, Toby ja Amy Slater. 2019. ”#bodypositivity: A content analysis of body positive accounts on Instagram”. *Body image* 29: 47–57. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2019.02.007>
- Cotter Kelley. 2021. ”Shadowbanning Is not a thing”: Black box gaslighting and the power to independently know and credibly critique algorithms.” *Information, Communication & Society* 26 (6): 1226–1243. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2021.1994624>
- Crenshaw, Kimberle. 1989. *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. Chicago: University of Chicago Legal Forum.
- Cwynar-Horta, Jessica. 2016. ”The commodification of the body positive movement on Instagram.” *Stream: Culture/Politics/Technology* 8 (2): 36–56. <https://doi.org/10.21810/strm.v8i2.203>

- Dean, Jodi. 2005. "Communicative Capitalism: Circulation and the Foreclosure of Politics." *Cultural Politics* 1 (1): 51–74. <https://doi.org/10.2752/174321905778054845>
- Diepeveen, Stephanie. 2022. Hidden in plain sight: how the infrastructure of social media shapes gender norms. *ALIGN Report*. London: ODI. Luettu 23.1.2024. <https://www.alignplatform.org/resources/report-hidden-in-plain-sight>
- ECRI. *Hate speech and violence. European Commission against Racism and Intolerance*. Luettu 4.12.2023. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/hate-speech-and-violence>.
- Edelstein, Yuli ja Christopher Wolf. 2013. *Report and recommendations of the Task Force on Internet Hate of the Inter-Parliamentary Coalitions for Combating Anti-Semitism (ICCA)*. Luettu 4.12.2023.
- Gailey, Jeannine A. 2014. *The Hyper(in)visible Fat Woman: Weight and Gender Discourse in Contemporary Society*. New York: Palgrave Macmillan.
- Gelms, Bridget. 2019. "Volatile Visibility: How Online Harassment Makes Women Disappear." Teoksessa *Digital Ethics: Rhetoric and Responsibility in Online Aggression*, toimittaneet Jessica Reyman ja Erika M. Sparby, 179–194. Lontoo: Routledge.
- Gill, Rosalind. 1996. "Discourse analysis: Practical implementation." Teoksessa *Handbook of qualitative research methods for psychology and the social sciences*, toimittanut John T.E. Richardson, 172–190. Leicester: BPS Books.
- Hangartner, Dominik; Gennaro, Gloria; Alasiri, Sary ja Karsten Donnay. 2021. "Empathy-based counterspeech can reduce racist hate speech in a social media field experiment." Teoksessa *Proceedings Of The National Academy Of Sciences* 118 (50), toimittanut Margaret Levi. <https://doi.org/10.1073/pnas.2116310118>
- Harjunen, Hannele. 2017. *Neoliberal Bodies and the Gendered Fat Body*. Lontoo: Routledge.
- Hirsjärvi, Sirkka ja Helena Hurme. 2000. *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- hooks, bell. 1989. *Talking Back: Thinking Feminist, Thinking Black*. Lontoo: Routledge.
- Hynnä, Kaisu ja Katriina Kyrölä. 2019. "Feel in Your Body": Fat Activist Affects in Blogs." *Social Media + Society* 5 (4). <https://doi.org/10.1177/2056305119879983>
- Jane, Emma A. 2016. "Online misogyny and feminist digilantism." *Continuum* 30 (3): 284–297. <https://doi.org/10.1080/10304312.2016.1166560>
- Jauhola, Laura, Siltala, Jenna ja Kati Nieminen. 2022. "Että puututtaisiin konkreettisesti" *Seurantaselvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin*. Helsinki: Oikeusministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-482-4>
- Juhila, Kirsi. 2004. "Leimattu identiteetti ja vastapuhe." Teoksessa *Puhua vastaan ja vaieta: Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*, toimittaneet Arja Jokinen, Laura Huttunen ja Anna Kulmala, 20–33. Tampere: Gaudeamus.
- Kafer, Alison. 2013. *Feminist, Queer, Crip*. Bloomington: Indiana University Press.
- Kainulainen, Siru ja Viola Parente-Čapková. 2011. "Häpeän latautunut toiminta." Teoksessa *Häpeä Vähän! Kriittisiä tutkimuksia häpeästä*, toimittaneet Siru Kainulainen ja Viola Parente-Čapková, 6–21. Turku: Turun yliopisto.
- Kim, Jae Yeon, Jaewung Sim, ja Daegon Cho. 2021. "Identity and Status: When Counterspeech Increases Hate Speech Reporting and Why." *Information Systems Frontiers* 25, 1683–1694. <https://doi.org/10.1007/s10796-021-10229-2>
- Koho, Satu. 2016. "Syyllisyyttä, pelkoa ja häpeää vaiennetussa kehossa." Teoksessa *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*, toimittaneet Anna Helle ja Anna Hollsten, 195–220. Helsinki: SKS.
- Koistinen, Aino-Kaisa. 2015. *The Human Question in Science Fiction Television: (Re)Imagining Humanity in Battlestar Galactica, Bionic Woman and V*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Knuutila, Aleks; Kosonen, Heidi, Saresma, Tuija; Haara, Paula ja Reeta Pöyhkäri. 2019. *Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161812>
- Kosonen, Heidi ja Aleks Knuutila. Tulossa. "Talking Back Digitally: An intersectional feminist critique of "counterspeech" as a concept." *Feminist Media Studies* (arvioitavana).
- Kukkola, Milla ja Miisa Asikainen. 2022. "Miisa Asikaista haukutaan jatkuvasti somessa – nyt somevaikuttaja kertoo päiväkirjassaan, mitä tapahtui, kun hän yritti kuukauden ajan keskustella vihaajiensä kanssa." *Eeva* 9.12.2022. Luettu 6.4.2023. <https://www.eeva.fi/jutut/miisa-asikainen-vihaviestit>
- Leduc, Amanda. 2020. *Disfigured: On Fairy Tales, Disability, and Making Space*. Toronto: Coach House.
- Lehto, Mari. 2021. *Affective Power of Social Media – Engagements with Networked Parenting Culture*. Turku: Turun Yliopisto.

- Marone, Vittorio. 2015. "Online humour as a community building cushioning glue." *The European Journal of Humour Research* 3 (1): 61–83.
- Matamoros-Fernandez, Ariadna ja Johan Farkas. 2021. "Racism, Hate Speech, and Social Media: A Systematic Review and Critique." *Television and New Media* 22 (2): 205–224. <https://doi.org/10.1177/1527476420982230>
- Niemi, Liisa, Minna Koivula, Salla-Maaria Laaksonen ja Mikko Villi. 2021. "Vaakakupissa vaarat ja vastuu: Julkisen palvelun median arvot sosiaalisen median alustojen paineessa." *Media & viestintä*, 44 (2): 23–44. <https://doi.org/10.23983/mv.109858>
- Nikunen, Kaarina. 2019. *Media Solidarities*. London: Sage.
- Noble, Safiya Umoja ja Brendesha M. Tynes (toim.). 2017. *The Intersectional Internet: Race, Sex, Class, and Culture Online*. Peter Lang.
- Noelle-Neumann, Elizabeth. 1977. "Turbulences in the Climate of Opinion: Methodological Applications of the Spiral of Silence Theory." *Public opinion quarterly* 2, 143–158. <https://doi.org/10.1086/268371>
- Puhakka, Anna. 2019a. "Rodullistettujen naisten lihavuusaktivismi internetissä: hypernäkyvyys ja hypernäkyttömyys kehopositiivisuuskeskusteluissa." *Kulttuurintutkimus* 36 (3–4): 3–15: <https://journal.fi/kulttuurintutkimus/article/view/91394>
- Puhakka, Anna. 2019b. "Suomalaisten kehopositiivisuusaktivistien vastineet kehopositiivisuuden kritiikkiin: analyysi diskursiivisista strategioista." *Sukupuolentutkimus* 32 (4): 21–36.
- Puhakka, Anna. 2022. "Sofie's World: Resistance toward the Thin Ideal in Sofie Hagen's Fat Activist Online Content." Teoksessa *Appearance as Capital: The Normative Regulation of Aesthetic Capital Accumulation and Conversion*, toimittaneet Outi Sarpila, Iida Kukkonen, Tero Pajunen ja Erica Åberg, 135–148. Leeds: Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-80043-708-120210009>
- Radsch, Courtney. 2021. "Shadowban /shadow banning." Teoksessa *IGF Glossary of Platform Law and Policy Terms*, toimittaneet Luca Belli, Nicolò Zingales ja Yasmin Curzi, 295–296. Katowice: Internet Governance Forum. <https://perma.cc/7K3Q-HN36>
- Rantasila, Anna, Heli Väättäjä, Joel Kiskola, Thomas Olsson, Aleksi Syrjämäki, Mirja Ilves, Poika Isokoski ja Veikko Surakka. 2023. "Tunteiden, teknologian ja journalismin ristipaineessa: Verkkokomentoinnin moderointi suomalaisissa uutistoimituksissa." *Media & Viestintä* 46 (2): 1–21. <https://doi.org/10.23983/mv.131186>
- Rice, Carla, Elisabeth Harrison ja May Friedman. 2019. "Doing Justice to Intersectionality in Research." *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies* 19 (6): 409–420. <https://doi.org/10.1177/1532708619829779>
- Richards, Robert D. ja Clay Calvert. 2000. *Counterspeech 2000: A new look at the old remedy for bad speech*. BYU Law Review 553.
- Rose, Gillian. 2001. *Visual Methodologies: An Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. SAGE Publications.
- Ruckenstein, Minna ja Linda Lisa Maria Turunen. 2020. "Re-humanizing the platform: Content moderators and the logic of care." *New media & Society* 22 (6): 1026–1042. <https://doi.org/10.1177/1461444819875990>
- Ryynänen, Sanna ym. 2021. *Tutkiva mielikuvitus: Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Safe Space Alliance. *Digital Safe Spaces*. Luettu 23.2.2024. <https://safespacealliance.com/digital-safe-spaces/>
- Saresma, Tuija, Pöyhkäri, Reeta, Kosonen, Heidi, Haara, Paula ja Aleksi Knuutila. 2020. "Poliittisten toimijoiden kokemus vihapuhe sukupuolittuneena poliittisena väkivaltana." *Sukupuolentutkimus* 33 (4): 18–38.
- Saresma, Tuija, Sanna Karkulehto ja Piia Varis. 2021. "Gendered Violence Online: Hate Speech as an Intersection of Misogyny and Racism." Teoksessa *Violence, Gender and Affect: Interpersonal, Institutional and Ideological Practices*, toimittaneet Marita Husso, Sanna Karkulehto, Tuija Saresma, Aarno Laitila, Jari Eiloja ja Heli Siltala, 221–243. Cham: Springer International. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-56930-3_11
- Saresma, Tuija, Pöyhkäri, Reeta, Knuutila, Aleksi, Kosonen, Heidi, Juutinen, Marko, Haara, Paula, Tulonen, Urho, Nikunen, Kaarina ja Jenita Rauta. 2021. *Verkkoviha: Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslian julkaisuja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-298-5>
- Schuttermändl, Silvia. 2022. "Quick Media Feminisms and the Affective Worldmaking of Hashtag Activism." Teoksessa *Affective Worldmaking: Narrative Counterpublics of Gender and Sexuality*, toimittaneet Silvia Schuttermändl, Jana Aresin, Si Sophie Pages Whybrew ja Dijana Simic, 185–200. Transcript Verlag.
- Sedgwick, Eve Kosofsky. 1997. "Paranoid reading and reparative reading; Or, you're so paranoid, you probably think this introduction is about you." Teoksessa *Novel Gazing. Queer Readings in Fiction*, toimittanut Eve Kosofsky Sedgwick, 1–3. Durham: Duke UP.
- Shemeikka, Tytti. 2018. *Vitun läski! Tapa ittes! Yleisön reaktioita kehopositiivisiin YouTube-videoihin*. Opinnäytetyö. Tampere: Metropolia. <https://www.theseus.fi/handle/10024/157225>

- Sundén, Jenny ja Susanna Paasonen. 2020. *Who's laughing now?: feminist tactics in social media*. Cambridge: The MIT Press.
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ullmann, Stefanie ja Marcus Tomalin. 2024. *Counterspeech : Multidisciplinary Perspectives on Countering Dangerous Speech*. Lontoo: Routledge.
- United Nations. 2023. *Understanding hate speech. What is hate speech?* Luettu 19.9.2023. <https://www.un.org/en/hate-speech/understanding-hate-speech/what-is-hate-speech>
- Urhonen, Amu. 2020. "Vihapuhe on vammaisille arkipäivää." *Airut* 1/2020. <https://www.airutlehti.fi/2020/airut-1-2020/vihapuhe-on-vammaisille-arkipaivaa/>
- Åberg, Erica ja Laura Salonen. 2021. "Karvan verran kauniimpi? Karvattomuuden normin haastamista Instagram-keskusteluissa." *Sukupuolentutkimus* 34 (4): 31–47: <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/113979>
- Valkendorff, Tiina. 2014. "Lihavuus 'itse aiheutettuna ongelmana'. Argumentteja internetin keskustelupalstalta." *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 51 (4): 4–17: <https://journal.fi/sla/article/view/41364>
- Wright, Lucas; Derek Ruths, Kelly P Dillon, Haji Mohammad Saleem ja Susan Benesch. 2017. "Vectors for Counterspeech on Twitter." Teoksessa *Proceedings of the First Workshop on Abusive Language Online*, 57–62, Vancouver, BC, Canada. Association for Computational Linguistics.
- Wotanis, Lindsay ja Laurie McMillan. 2014. "Performing Gender on YouTube." *Feminist Media Studies* 14 (6): 912–928. <https://doi.org/10.1080/14680777.2014.882373>
- Yhdenvertaisuus.fi. *Turvallisemman tilan ohjeistus*. Luettu 4.3.2024. <https://yhdenvertaisuus.fi/turvallisemman-tilan-ohjeistus>
- Yoshino, Kenji. 2006. *Covering: The hidden assault on our civil rights*. New York: Random House.
- Zuboff, Shoshana. 2019. *The Age of Surveillance Capitalism The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. Lontoo: Profile Books.

English abstract

Hate speech is a gendered and intersectional phenomenon that is especially targeted towards different minority groups and aims at their silencing and shunning out from public discussion. In our article, we discuss Finnish Body Positive activists' counteractions against hate speech, as we analyse and identify their strategies of counterspeech and ways of defending themselves and others from online hate. We set these strategies in dialogue with the ongoing discussion about counterspeech, as well as previous research about feminist online tactics and strategies used by body positive activists. We specially make use of bell hook's concept talking back, which emphasizes the agency of individuals and groups of people facing oppression – here hate speech. Combining data from thematic interviews with the activists, social media analysis, and digital co-research, we suggest that the three central strategies of counterspeech, as seen in their work, are: public reclaiming of hate speech; caretaking of safer social media spaces; and producing counter-representations. These three strategies extend from the problems caused by hate speech towards the discriminating socio-cultural norms, which are partly reproduced by the social media platforms.

Key words: Hate speech, counterspeech, body positivity, activism, social media, Instagram

Kirjoittajat

Heidi Kosonen, FT, tutkijatohtori

Heidi Kosonen toimii nykykulttuurin ja taidehistorian tutkijatohtorina Jyväskylän yliopiston musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksella. Hän on erikoistunut affektiivisiin nykykulttuurin ilmiöihin, kuten vihapuheeseen ja vastapuheeseen, kulttuurisiin tabuihin ja biovaltaan sosiaalisen ja ekologisen oikeudenmukaisuuden näkökulmista. Vuosina 2024–2025 Kosonen toimii Sukupuolentutkimus-journaalin päätoimittajana.

Susi Nousiainen, FM, väitöskirjatutkija

Susi Nousiainen on kuvataiteilija ja väitöskirjatutkija Lapin yliopiston johtamisen oppiaineessa. Hän tutkii monimuotoisuuden johtamiseen liittyviä työpaikkojen konflikteja boalilaisen draaman avulla ja luennoi sosiaalisen kestävyuden teemoista niin organisaatioiden tasolla kuin globaalisti. Nousiainen työskentelee myös taiteilijana ja kirjailijana.